

Н. Кастарнов // Молочное и мясное скотоводство. – 2014. - № 7. - С. 2-4.

4. Колобова А.И. Конкурентоспособность молочного скотоводства. Монография / А.И. Колобова, О.А. Косинцева Барнаул: Изд-во АГАУ, 2007. - 377 с.

5. Портер М. Международная конкуренция. / М. Портер – М.: Международные отношения. – 2013. – С. 52-58.

6. Фатхутдинов Р.А. Управление конкурентоспособностью организации. Учебник. / Р.А. Фатхутдинов – [4-е изд., испр. и доп.] - М.: Изд-во Эксмо. - 2015. - 544 с.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ЗЕРНА

Федоренко Л.В., Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – к.е.н., доцент Шибасва Н.В.

Ринок зерна уявляє собою складну ієрархічну систему відносин, що виникають між суб'єктами господарювання у процесі виробництва, зберігання, використання зерна та торгівлі ним на засадах вільної конкуренції, вільного вибору напрямів реалізації зерна та визначення цін, а також державного контролю над його якістю та зберіганням.

Значення ринку зерна для України є дуже важливим, адже високі валові збори зерна дозволяють їй не лише забезпечувати внутрішнє споживання, а й займати передові позиції серед світових експортерів. За рахунок експорту зернових формується більше 10% валютних доходів держави. Також, необхідно зазначити, що близько 40% агропромислового виробництва безпосередньо пов'язано із зерновими ресурсами, які є сировиною для виробництва продуктів харчування, кормів для галузі тваринництва, виробництва біопалива, фармацевтичних та косметичних засобів.

Питання державного регулювання ринку зерна, удосконалення його механізмів є важливим та залишається сучасним та актуальним в умовах забезпечення продовольчої безпеки держави та розвитку її експортного потенціалу.

В кожній країні регулюванню аграрного сектора економіки в цілому відводиться особливе місце в силу того, що він є найбільш незахищеним від негативних економічних явищ та процесів. Необхідність державного регулювання аграрного сектора обумовлюється специфічними особливостями сільського господарства: залежність від природно-кліматичних умов; триваліший, в порівнянні з іншими галузями економіки, термін окупності капіталу; сезонність виробництва; сезонність отримання прибутку; консерватизм галузі та неможливість швидкої диверсифікації виробництва; слабка еластичність виробництва та продовольчого ринку; нарівні з економічним, важливе соціальне та екологічне значення галузі.

На формування державної аграрної політики впливають фактори внутрішнього та зовнішнього характеру. До внутрішніх факторів відносяться місце сільського господарства в структурі економіки та актуальні проблеми його розвитку, склад та масштаби соціальних задач держави, стан політичного ринку. До зовнішніх факторів відносяться тенденції на світових ринках сільськогосподарської продукції, рівень конкуренції, зовнішня політика інших держав, участь в інтеграційних об'єднаннях, обов'язки члена перед міжнародними організаціями, такими як СОТ.

Характерною особливістю державного регулювання в зерновій галузі є переважання адміністративних методів втручання в ринковий механізм, що на думку спеціалістів призводить до дестабілізації функціонування ринку зерна, незрозумілості механізму ціноутворення та непрозорості системи взаємовідносин між партнерами по ринку. В свою чергу, це не сприяє розвитку ринкових відносин в галузі, призводить до появи корупційних схем, знижує ефективність і так незначних державних вкладень в галузь.

Розвиток зернової галузі регулюється на основі відповідної законодавчо-правової бази. До основних законодавчих актів, що врегульовують питання формування та розвитку ринку зерна відносяться: Закон України (ЗУ) «Про зерно та ринок зерна в Україні», ЗУ «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року», ЗУ «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», ЗУ «Про державний бюджет України», ЗУ «Про державну підтримку сільського господарства України».

До інших нормативно-правових актів, за допомогою яких регулюються питання розвитку галузі в цілому відносяться Укази та Накази Президента, Кабінету Міністрів України та Міністерства аграрної політики та продовольства України щодо діяльності Аграрного фонду, щодо надання державної підтримки в разі складних природно-кліматичних умов, щодо заходів стимулювання та розвитку ринку зерна тощо.

Створюються та затверджуються відповідні державні програми щодо розвитку галузі: Програма «Зерно України – 2015», «Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року», Комплексна галузева програма «Розвиток зерновиробництва в Україні до 2015 року» тощо. Але, як показує практика, більшість з таких програм не були втілені в життя.

Основною метою державної політики в зерновій галузі є збереження державної продовольчої безпеки та стабілізація цін на зерно та продукти його переробки. Але, в свою чергу, немає конкретної методики визначення кількісного та якісного розміру продовольчої безпеки, що призводить до прорахунків які можуть негативно впливати на розвиток галузі.

Для регулювання ринку зерна, а саме створення достатніх внутрішніх запасів, в 2010 р. та 2011 р. були введені квоти та вивізні (експортні) мита на деякі види зернових. Але такі дії призвели до негативних наслідків – скорочення виробництва деяких видів зерна та втрати прибутків виробниками.

Практика державного регулювання експорту зерна за допомогою експортних обмежень мала прямий ефект на зменшення посівних площ деяких видів зернових в Україні. Застосування експортних обмежень, квот та експортних мит мало негативний вплив на ціни на внутрішньому ринку, призвів до їхнього зниження. Також застосування таких заходів знизило інвестиційну привабливість українського агросектору.

Відсутність системного підходу до регулювання зернового ринку, впровадження стабільних правил поведінки негативно впливають на обсяги виробництва зерна. Такі тенденції загрожують порушенням технологій виробництва сільськогосподарських культур в цілому, при невиконанні сівозмін, та, як наслідок, нести загрозу погіршення стану земель, зниженню урожайності культур та нести загрозу порушення продовольчої безпеки країни.

Необхідно звернути увагу на невизначеність держави щодо перехідних запасів зерна як стабілізуючого чинника у розвитку внутрішнього ринку та гаранта продовольчої безпеки країни. Цей показник також характеризує стійкість ринку продовольства відносно таких дестабілізуючих чинників, як неврожай в наслідок засухи або злив чи будь-яких стихійних лих. Важливим інструментом регулювання ринку зерна для забезпечення необхідного рівня продовольчої безпеки є постійний моніторинг залишків, наявності та споживання зерна для складання більш точних балансів зерна.

Для більш ефективного розвитку галузі малі та середні виробники потребують державної бюджетної підтримки як на етапі виробництва, так і на етапі збуту зерна. Але бюджетна підтримка сільськогосподарської галузі характеризується нестабільністю та загалом є недостатньою. При декларуванні соціальних, економічних та екологічних заходів відсутні реальні механізми їх здійснення.

Державна підтримка сільського господарства має пріоритетне значення серед методів державного регулювання, як той, що сприяє гарантуванню продовольчої безпеки держави, підвищення конкурентоспроможності аграрного виробництва як на внутрішньому так і на зовнішніх ринках.

Таким чином розвиток вітчизняного ринку зерна потребує таких заходів:

- врегулювання законодавчої бази стосовно питань оподаткування сільськогосподарських підприємств та їх об'єднань;
- впровадження та розвиток страхування сільськогосподарських ризиків;

- постійний моніторинг ринку з метою забезпечення продовольчої безпеки та застосування митно-тарифних інструментів регулювання в разі виникнення загроз продовольчій безпеці;
- впровадження та контроль за виконанням програм державної фінансової допомоги;
- впровадження пільгового кредитування для малих та середніх сільськогосподарських товаровиробників;
- впровадження програм інформаційної та маркетингової допомоги.

Література.

1. Бабан Т.О. Світовий досвід державного регулювання ринку зерна: уроки для України // Вісник ХНТУСГ (Екон. науки). – Харків: ХНТУСГ, 2015. Вип. 161. С. 89-96.
2. Кобута І.В. Оцінка наслідків державного регулювання експорту зерна в Україні // Економіка і прогнозування. 2011. №4. С.139-147.
3. Про зерно та ринок зерна в Україні: Закон України від 4 лип. 2002 р. № 37-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/37-15>.
4. Рунчева Н. В. Державна підтримка ефективного розвитку ринку зернової продукції // Вісник Бердянського ун-ту менеджменту і бізнесу. 2010. № 4 (12). С. 25–29.
5. Сиченко В. В., Сиченко О. О. Державна підтримка та регулювання експорту зерна з України // Вісник Донец. нац. ун-ту екон. і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. Серія “Екон. науки”. 2011. № 3. С. 74–78.
6. Сікало М.В. Ринок зерна як об’єкт державного регулювання. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2017-1/doc/2/05.pdf>
7. Шибаєва Н.В. Сутність та місце регулярної політики в системі державного регулювання економіки // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького. Серія «Економічні науки». – Львів: ФОП Корпан Б.І., 2014. Т. 16. № 1 (58). Ч. 2. С. 264-271.

ФАКТОРИ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

***Федюкін І.О., Абрамова В.С., Онегіна О.С., Харківський національний технічний
університет сільського господарства імені Петра Василенка***

Науковий керівник – д.е.н., доцент Мандич О.В.

Наслідком трансформаційних процесів в економіці України за останні роки стало ослаблення організаційних основ формування і ефективного управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємств. Це, в свою чергу, посилює загрозу витіснення українських компаній закордонними конкурентами, не тільки на внутрішньому ринку України, але і на зовнішніх (міжнародних) ринках. Перед підприємствами, орієнтованими на міжнародні ринки, виникають проблеми формування стійких ефективних конкурентних переваг, метою яких є ефективне функціонування на міжнародному конкурентному ринку в цілому.

Розглядаючи вплив інформаційно-комунікаційних технологій, як одного з інструментів, на міжнародну конкурентоспроможність на мікроекономічному рівні, необхідно врахувати різноманітність самих технологій і, одночасно, різноманітність потреб в інформатизації компаній і державних органів. Саме ці факти і визначають актуальність даної теми.

Історичний досвід розвитку цивілізації свідчить, що рух «здорової» економічної системи, орієнтованої на критерії ефективності і здатності до саморегулювання, відбувається на основі ринкових відносин [5]. Це тісно пов'язано з розвитком конкуренції, загалом, та конкурентоспроможності підприємств, зокрема.

У теорії підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств є можливими за рахунок формування ефективних конкурентних переваг. Всі існуючі заходи щодо підвищення